

การจัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ของโรงพยาบาลอากาศเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ
**Risk Management Under the Corona Virus Disease 2019 Situation
of Abhakornkiatiwong Hospital, Sattahip Naval Base**

สุทธินันท์ มีชำนาญ,
วรรณวิภา ไตลังคะ และ สุดาภรณ์ อรุณดี
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

**CPO3 Sutthinan Meechumnan,
Wanwipha Tailangka and Sudabhorn Arundee**
North Bangkok University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: sutthinan.meec@northbkk.ac.th

*****

บทคัดย่อ

การเผชิญสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข หน่วยงานของรัฐมีการกำหนดมาตรการเร่งด่วนในการควบคุมและจำกัดพื้นที่การให้บริการ ขณะที่โรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์คือที่พึ่งพิงและเป็นความคาดหวังของประชาชน จึงพบข้อจำกัดในการควบคุมบริบทบางส่วน นำมาซึ่งความเสี่ยงในการบริหารจัดการ การวิจัยครั้งนี้จึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการความเสี่ยง และเปรียบเทียบการจัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงพยาบาลอากาศเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาล จำนวน 200 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ จำนวน 11 กลุ่มงาน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติการวิเคราะห์เชิงอนุมาน ด้วยการวิเคราะห์ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยผลการวิจัยพบว่า

โรงพยาบาลอากาศเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ สามารถจัดการความเสี่ยงโดยภาพรวมได้ในระดับมาก ซึ่งสามารถจัดการความเสี่ยงได้มากที่สุด ในด้านการกำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ รองลงมาคือ ด้านสารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน ด้านการทบทวนและปรับปรุงแก้ไข ด้านเป้าหมายผลการดำเนินงาน และด้านการกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กร ตามลำดับ และเมื่อทำการเปรียบเทียบพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยบุคลากรที่มีกลุ่มงานที่ปฏิบัติต่างกันมีความเห็นแตกต่างกันในด้านสารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน และบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความเห็นแตกต่างกันในด้านการกำหนดกลยุทธ์

* วันที่รับบทความ: 10 กันยายน 2565; วันแก้ไขบทความ 22 กันยายน 2565; วันตอบรับบทความ: 26 กันยายน 2565

Received: September 10, 2022; Revised: September 22, 2022; Accepted: September 26, 2022

และวัตถุประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และบุคลากรที่มีประสบการณ์ฝึกอบรมการจัดการความเสี่ยงต่างกัน มีความเห็นแตกต่างกันในด้านการทบทวนและปรับปรุงแก้ไข อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การจัดการความเสี่ยง; Covid-19; COSO

Abstracts

To confront with Coronavirus Disease 2019 Situation, was emergency of public health. Administrative agency imposes urgent operational measures on service area limit control, whereas hospital and medical professionals being refuge and hope of people. Causing the limit of control relevant context and bring about risk of hospital management. The purpose of this research is to study personal opinion towards risk management and compare risk management under the Coronavirus Disease 2019 situation of Abhakornkiatiwong Hospital, Sattahip Naval Base. Classified by individual characteristic factor. Data were collected from the sample group, whose were medical personnel Under Abhakornkiatiwong Hospital, Sattahip Naval Base for 200 people by Stratified Sampling in 11 work groups, and make a Simple Random Sampling. Data were analyzed using descriptive statistics were frequency, percentage, mean and standard deviation. And inferential analysis were t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), the results of the research were as follows.

Overall risk management of Abhakornkiatiwong Hospital, Sattahip Naval Base has a very high level of management. When considering each aspect in descending order. There is the highest level of risk management in terms of formulate a strategy and objectives. Followed by information, communication and report. And next is review and improvement, performance goals, and in terms of corporate governance and organizational culture, respectively. After the compared, it was found out that according to what had been assumption. The medical personnel in different working group have different opinions in terms of information, communication and report. And different work experience of medical personnel have different opinions in terms of formulate a strategy and objectives at the statistical level of .05. The medical personnel with different risk management training experiences have different opinions in terms of review and improvement at the statistical level of .01.

Keywords: Risk Management; Covid-19; COSO

บทนำ

หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19 หรือ Coronavirus Disease 2019) โดยองค์การอนามัยโลกได้ประกาศว่าการระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of Concern : PHEIC) และคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้มีมติให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตราย ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (กระทรวงสาธารณสุข, 2559 : 8) ซึ่งการระบาดนี้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยและทั่วโลก สำหรับมิติของสถานพยาบาลได้มีการ

ปรับตัวในการรับมือกับโควิดผู้ป่วย ซึ่งมีจำนวนมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน และยังคงกลายเป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงสูงในการปฏิบัติงานของบุคลากรเองอีกด้วย สถานพยาบาลทุกแห่งจึงได้มีการปรับกระบวนการขั้นตอนในการบริหารจัดการ (สุจิตราภรณ์ ทับครอง, 2565 : 77-91) เพราะสถานการณ์มีผลต่อการดำเนินงานขององค์ภาครัฐอย่างมาก ภายใต้สถานการณ์ความเสี่ยงของ โรคระบาดที่เกิดขึ้น ผู้นำที่กำหนดทิศทางนโยบายและยุทธศาสตร์สำหรับการบริหารจัดการ ดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาต้องหยุดชะงักและกลับมาแก้ไขสถานการณ์โรคระบาดเป็นอันดับแรก ประชาชนต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตสู่วิถีชีวิตยุคใหม่ (New Normal) ดังนั้นการนำทิศทาง นโยบาย ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ ตลอดจนการดำเนินงานตามพันธกิจในภาวะการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลต่อการดำเนินงานการบริหารขององค์กร บนพื้นฐานที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรที่มีความปลอดภัยจากวิกฤตโรคระบาด จึงต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกฝ่าย เพื่อปฏิบัติตามมาตรการ คำสั่ง ข้อกำหนด อย่างเคร่งครัด ซึ่งส่งผลในการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี (ณรงค์ ใจเที่ยง และ วิกรม บุญนุ่น, 2565 : 393-408)

รัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรการเร่งด่วนในการควบคุมและป้องกันโรคโควิด-19 และเมื่อสถานการณ์แพร่ระบาดมีความร้ายแรงมากขึ้น รัฐบาลจึงประกาศใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และออกข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และมาตรา 11 แห่งพระราชกำหนดบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 เพื่อควบคุมสถานการณ์และจำกัดพื้นที่การแพร่ระบาด เพื่อประสานงานในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดออกคำสั่ง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 พิจารณาสั่งปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคเป็นการชั่วคราว ทั้งการปิดช่องทาง การเข้าสู่ราชอาณาจักร การห้ามกักตุนสินค้าในสภาวะการณ์วิกฤตและช้อยกเว้น รวมทั้งห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือการทำกิจกรรมในสถานที่แออัด ห้ามบุคคลใดที่ทั่วประเทศออกนอกเคสสถาน (เคอร์ฟิว) ระหว่างเวลา 22.00 - 04.00 น. และมีประกาศหลายฉบับอย่างต่อเนื่อง (พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, 2563) ซึ่งในแต่ละพื้นที่ภูมิภาคและแต่ละจังหวัด มีระบบและมาตรการในการรับมือสถานการณ์โควิด-19 ที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ (กรมควบคุมโรค, 2564 : ออนไลน์) แต่หน่วยงานที่ไม่สามารถยุติหรือชะลอการดำเนินงานได้เลยคือโรงพยาบาล นอกจากนั้นยังมีภารกิจปฏิบัติงานเพิ่มเติมและหลากหลายมากขึ้นอีกด้วย ดังนั้นการจัดการความเสี่ยงจึงอาจเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ และการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ในการผลักดันให้โรงพยาบาลมีผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ เพื่อการเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง และเป็นกระบวนการสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมที่องค์กรต้องดำเนินการให้บรรลุตามเป้าประสงค์และประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งการจัดการความเสี่ยงที่ดีคือบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายภายในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตรวจสอบ ประเมินความเสี่ยง และ

ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับองค์กรอยู่เสมอ รวมทั้งร่วมกันวางแผนป้องกัน และควบคุมให้เหมาะสมกับพันธกิจ เพื่อลดสภาพปัญหาหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ที่จะสร้างความเสียหาย หรือความสูญเสียแก่องค์กร

ทั้งนี้เมื่อได้ทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารภายใต้การเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ล่วงหน้า สอดคล้องกับแนวคิด Wilson and Tingle (1999 : 27) ที่อธิบายการบริหารความเสี่ยงว่า สามารถทำได้ลดการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ลดข้อร้องเรียน ป้องกันความเสี่ยงจากข้อผิดพลาด มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) การค้นหาความเสี่ยง 2) การวิเคราะห์ความเสี่ยง 3) การจัดการความเสี่ยง และ 4) การประเมินผลการจัดการความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ COSO (2017 : 21) ที่ได้กำหนดกรอบการจัดการความเสี่ยงขององค์กรการบูรณาการร่วมกับกลยุทธ์และผลการปฏิบัติงาน” ใน 4 ขั้นตอน คือ 1) การระบุความเสี่ยง 2) การประเมินความเสี่ยง 3) การตอบสนองความเสี่ยง และ 4) การนำไปปฏิบัติและการติดตามความเสี่ยง และสอดคล้องกับ เกศภัทร วิสุทธิ์ และคณะ (2564 : 196-250) ที่ได้แนะนำว่า การพัฒนาและการรับรองคุณภาพบริการของโรงพยาบาลนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะมาตรฐานในการดูแลสุขภาพประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ การบริหารจัดการความเสี่ยงจึงเป็นเครื่องมือที่ทุกฝ่ายในองค์กรจะต้องให้ความตระหนัก และใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารเชิงกลยุทธ์แนวใหม่ เพื่อนำไปสู่การบริการรักษาพยาบาลที่เป็นเลิศ การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพบริการ และการรับรองคุณภาพบริการของโรงพยาบาล ซึ่งบุคลากรทุกระดับในโรงพยาบาลต้องให้ความสำคัญ และต้องนำแนวทางนโยบายการบริหารความเสี่ยงนำไปสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้การพิจารณาบริบทของโรงพยาบาลซึ่งเป็นองค์กรของภาครัฐมีบทบาทที่สำคัญในการดูแลสุขภาพประชาชนให้ได้มาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับทั่วโลก อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2564 : ออนไลน์) ได้นำเสนอข้อมูลที่พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ผู้ให้บริการในประเทศไทย ติดเชื้อสะสมแล้ว รวม 99 ราย โดยส่วนใหญ่ติดเชื้อในโรงพยาบาล และพบว่ามีบุคลากรติดเชื้อเพิ่มขึ้นทุกวัน ดังนั้นการดูแลบุคลากรในสถานพยาบาลที่มีประวัติสัมผัสกับผู้ป่วยยืนยัน COVID-19 อาจเป็นมิติหนึ่งของการบริการจัดการองค์กรที่สำคัญอย่างมาก ในระดับมหภาคพบว่า การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด -19 เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่างๆ ทั่วโลก มีผู้ป่วยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยวันละ 250,000 - 290,000 ราย จากรายงานการสำรวจเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2564 ประเทศที่มีผู้ป่วยติดเชื้อสูงสุด 3 อันดับคือ สหรัฐอเมริกา อินเดีย และบราซิล สำหรับประเทศไทย เมื่อพิจารณาในระดับจังหวัดพบว่า มีผู้ป่วยติดเชื้อสูงสุด 3 อันดับ คือ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และชลบุรี

ซึ่งจากการศึกษาผลงานวิจัยของ ภัทรธิดา โภคาพันธ์ และคณะ (2563 : 38-48) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาคุณภาพระบบการจัดการความเสี่ยงด้านคลินิกตามมาตรฐานงานบริการผู้ป่วยในของพยาบาลโรงพยาบาลค่ายสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี และพบว่ากระบวนการพัฒนาคุณภาพในงานบริการ

ด้านการพยาบาล สามารถประยุกต์ใช้การจัดการความเสี่ยงเป็นเครื่องมือกำกับติดตามที่สำคัญ ซึ่งการจัดการคุณภาพโดยกำหนดบทบาทที่สนับสนุนที่ชัดเจน และการมอบอำนาจที่เหมาะสม รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการพัฒนาคุณภาพ จะช่วยลดความเสี่ยงตามมาตรฐานงานบริการผู้ป่วยในของพยาบาลได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีราวรรณ รุ่งเรืองวารินทร์ และคณะ (2560 : 25-36) ที่ได้ทำการพัฒนาระบบการจัดการความเสี่ยง กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา และพบว่า ความเสี่ยงเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ขาดความตระหนัก ขาดความรอบคอบ และองค์การขาดการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เป็นสาเหตุสำคัญของความเสี่ยงในองค์กร นอกจากนี้ผลงานของ เกศภัทร วิสุทธิ์ และคณะ (2564 : 196 - 205) ที่ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการความเสี่ยงและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร โรงพยาบาลนครพิงค์ และให้เหตุผลสนับสนุนว่า การบริหารจัดการความเสี่ยงในมุมมองของบุคลากรต้ององค์กรดำเนินนโยบายการจัดการความเสี่ยง และด้านระบบการจัดการความปลอดภัยขององค์กร มีผลต่อการบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จึงเป็นที่น่าสนใจว่าโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์กรทางการแพทย์ที่มีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน ตั้งอยู่ ณ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยกำหนดวิสัยทัศน์การปฏิบัติงานว่า “เป็นศูนย์การแพทย์ทางทะเลของกองทัพเรือ” มีข้าราชการทหารเรือและประชาชนเข้าใช้บริการเป็นจำนวนมาก และเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่บุคลากรทางการแพทย์มีจำนวนคงเดิม และมีอัตราการลาป่วยหรือลาพักเพิ่มมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานต้องกำหนดนโยบายหรือกระบวนการทำงานให้เอื้อประโยชน์กับทุกภาคส่วน ดังนั้นการได้รับทราบถึงความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อกระบวนการจัดการความเสี่ยงต่อโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารการพัฒนาโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ อีกทั้งยังสามารถนำไปเผยแพร่เพื่อเป็นตัวอย่างในการจัดการความเสี่ยงในสถานประกอบการหรือหน่วยงานอื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้เพื่อ

1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ
2. เปรียบเทียบการจัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลและจัดกระทำกับข้อมูล โดยการยื่นหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ ซึ่งมีจำนวน 340 คน นำมาคำนวณหา กลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 184 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวน 200 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแยกประชากรออกเป็นกลุ่มประชากรย่อย จำนวน 11 กลุ่ม ตามแผนงานที่รับผิดชอบ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ถูกต้องและเหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยผู้วิจัยได้ทำการตรวจคุณภาพของเครื่องมือใน 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา มาจัดทำแบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาความสอดคล้องโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยพบว่าแบบสอบถามที่ถือว่ามีค่าความเที่ยงตามเนื้อหาในระดับดี สามารถนำไปวัดผลได้ และ ขั้นตอนที่ 2 ทำการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการเก็บข้อมูลจากบุคลากรของโรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ กรมแพทย์ทหารเรือ จำนวนทั้งหมด 30 คน นำมาวัดความสอดคล้องภายใน โดยการหาค่าครอนบ์คอัลฟา (Cronbach's Alpha) โดยมีผลการทดสอบความเที่ยงในภาพรวม เท่ากับ 0.84 ซึ่งเป็นค่าความเที่ยงที่สามารถยอมรับได้

จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เพื่อหาค่าทางสถิติและพิกัดสมมติฐาน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การวิเคราะห์ค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ในการนำเสนอข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

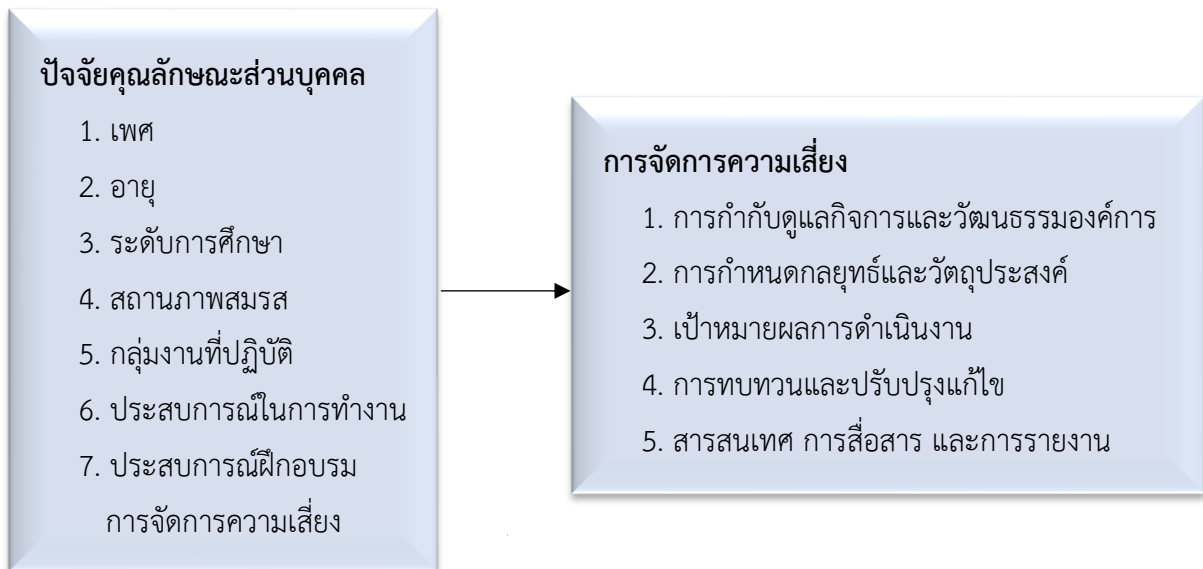
ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมต่าง ๆ รวมถึงแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

1. ตัวแปรปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้จากการศึกษาทฤษฎีประชากรศาสตร์ และศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ จีราวรรณ รุ่งเรืองวารินทร์ และคณะ (2560 : 25-36), กิติพงษ์ จันทรพล และคณะ (2563 : 240-253), ภัทรธิตา โภคาพันธ์ และคณะ (2563 : 38-48) และ เกศภัทร วิสุทธิ์ และคณะ (2564 : 196-205) ที่ให้ข้อสรุปว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส กลุ่มงานที่ปฏิบัติ ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์ฝึกอบรมการจัดการความเสี่ยง มีผลต่อการจัดการความเสี่ยงขององค์กร

2. ตัวแปรการจัดการความเสี่ยง มาจากการศึกษาทฤษฎีการจัดการความเสี่ยง ตามกรอบแนวคิด COSO - ERM 2017 ที่ประกอบด้วยกระบวนการใน 5 องค์ประกอบ คือ การกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กร การกำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ เป้าหมายผลการดำเนินงาน การทบทวนและปรับปรุงแก้ไข สารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 2017) โดยสามารถนำเสนอเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบผลการวิจัยดังนี้

1. ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การจัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การจัดการความเสี่ยง	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
การกำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์	4.68	0.702	มากที่สุด
สารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน	4.63	0.788	มากที่สุด
การทบทวนและปรับปรุงแก้ไข	4.16	0.834	มาก
เป้าหมายผลการดำเนินงาน	4.09	0.820	มาก
การกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์การ	3.02	0.954	ปานกลาง
รวม	4.13	0.819	มาก

จากตารางที่ 1 อธิบายได้ว่าบุคลากรมีความเห็นว่าการจัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ โดยรวมมีการจัดการได้ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$, $S.D. = 0.819$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการจัดการความเสี่ยงระดับมากที่สุด ในด้านการกำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ ($\bar{x} = 4.68$, $S.D. = 0.702$) รองลงมาคือ ด้านสารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน ($\bar{x} = 4.63$, $S.D. = 0.788$) ด้านการทบทวนและปรับปรุงแก้ไข อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, $S.D. = 0.834$) ด้านเป้าหมายผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$, $S.D. = 0.820$) และด้านการกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์การ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.02$, $S.D. = 0.954$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการจัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อจัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงพยาบาล ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ดังแสดงได้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล

(n = 200)

การจัดการความเสี่ยง	t-test			F-test			
	เพศ	อายุ	การศึกษา	สถานภาพ	กลุ่มงาน	ประสบการณ์	ฝึกอบรม
การกำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์	1.141	1.111	0.834	0.811	1.118	2.997*	1.106
สารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน	0.550	1.711	1.190	0.209	3.338*	0.884	1.162
การทบทวนและปรับปรุงแก้ไข	0.630	0.785	1.127	0.563	0.864	0.976	4.022**
เป้าหมายผลการดำเนินงาน	0.782	0.023	0.085	0.862	0.523	0.729	1.259
การกำกับดูแลกิจการ และวัฒนธรรมองค์การ	1.231	0.184	1.073	1.110	1.105	1.111	0.826

** มีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ 0.01

* มีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 อธิบายได้ว่า จัดการความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีกลุ่มงานที่ปฏิบัติต่างกัน มีความเห็นแตกต่างกันในด้านสารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความเห็นแตกต่างกันในด้านการกำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และบุคลากรที่มีประสบการณ์ฝึกอบรมการจัดการความเสี่ยงต่างกัน มีความเห็นแตกต่างกันในด้านการทบทวนและปรับปรุงแก้ไข อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการความเสี่ยงของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ และผลการเปรียบเทียบการจัดการความเสี่ยงจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล สามารถนำเสนอเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 การจัดการความเสี่ยงของ โรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ

จากแผนภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า ความท้าทายของกระบวนการจัดการความเสี่ยงของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบนั้น มีพื้นฐานที่สำคัญมาจากประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์การได้รับฝึกอบรมด้านความเสี่ยง และความหลากหลายของกลุ่มงานที่ปฏิบัติ โดยโรงพยาบาลอาจขอความร่วมมือในการนำเสนอข้อมูลความเสี่ยงจากบุคลากรที่มีประสบการณ์สูงเป็นหลัก และยอมรับความคิดเห็นของบุคลากรที่เคยได้รับการฝึกอบรมด้านความเสี่ยงมาแล้ว รวมถึงการให้นำเสนอความเสี่ยงเฉพาะของแต่ละกลุ่มงานซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ขณะที่โรงพยาบาลอาจให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยงในด้านสารสนเทศ การสื่อสาร และการนำเสนอสารไปยังบุคลากรว่ามีความชัดเจน ทันเวลา หรือไม่อย่างไร นอกจากนี้การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน การทบทวน และปรับปรุงแผนดำเนินงานเพื่อสร้างนวัตกรรมยังเป็นประเด็นที่โรงพยาบาลอาจให้ความสำคัญมากขึ้นไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ มีการจัดการความเสี่ยงด้านการกำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ได้ในระดับมากที่สุดนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิติพงษ์ จันทพล และคณะ (2563 : 240 - 253) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเสี่ยงของบุคลากรและการจัดการความเสี่ยงของบุคลากรโดยหัวหน้างานตามการรับรู้ของพยาบาลประจำกลุ่มงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลทั่วไปภาคใต้ และพบว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการพยาบาลหน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินสามารถควบคุมและการลดโอกาสเกิดความเสี่ยงในงาน ได้โดยการสร้างความตระหนักถึงภัยคุกคาม การคาดการณ์ความเสี่ยง ป้องกันและลดการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น ปรับปรุงระบบงาน และการวางแผน การตอบสนองความเสี่ยง และการเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการความเสี่ยง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยง โดยคำนึงถึงสาระสำคัญที่มีความเหมาะสมกับขอบเขตและลักษณะการดำเนินงานขององค์การ ตลอดจน

สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับนโยบาย กลยุทธ์ เป้าหมาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ ของโรงพยาบาลจะสามารถควบคุมความเสี่ยงได้ในทิศทางหนึ่ง นอกจากนั้นความสอดคล้องกับแนวทางมาตรฐานของหน่วยงานกำกับดูแล ข้อกำหนดของกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ หลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติที่ดี การทบทวนกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงโดยการกำหนดระยะเวลาที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง จะสามารถสร้างความมั่นใจในการบรรลุเป้าหมายโดยรวมของโรงพยาบาล ลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง ส่งผลให้องค์กรอยู่ในระดับที่ดี ควบคุมได้ ตรวจสอบได้ สามารถธำรงภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรไว้อย่างยั่งยืนและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. บุคลากรของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีกลุ่มงานที่ปฏิบัติต่างกันมีความเห็นแตกต่างกันในด้านสารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงานนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศภัทร วิสุทธิ์ และคณะ (2564 : 196-205) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการความเสี่ยงและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลนครพิงค์ และพบว่า องค์กรมีการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยค่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่สะดวกในการรายงานความเสี่ยงผ่านระบบสารสนเทศของโรงพยาบาล ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้ภายในองค์กรอาจต้องอาศัยหลักการพื้นฐานของการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งการพัฒนากระบวนการบริหารความเสี่ยงด้านสารสนเทศให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น จำเป็นจะต้องส่งเสริม และผลักดันให้มีการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรทุกระดับรวมทั้งรณรงค์ให้ผู้บริหารและบุคลากรทางการแพทย์ทุกคน ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงที่จำเป็นต้องมีพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ เนื่องจากการเชื่อมโยงข้อมูลด้านระบบบริการสุขภาพนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นที่จะต้องไม่มีข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานความปลอดภัยของประชาชน นอกจากนั้นการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงด้านสารสนเทศ ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ โดยการกำหนดเป้าหมายของแผนงาน โครงการที่สำคัญตามประเด็นยุทธศาสตร์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรต่อไป

3. บุคลากรของโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีประสบการณ์ฝึกอบรมการจัดการความเสี่ยงต่างกัน มีความเห็นแตกต่างกันในด้านการทบทวนและปรับปรุงแก้ไขนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวรรณ รุ่งเรืองวารินทร์ และคณะ (2560 : 25-36) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการความเสี่ยงกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา และพบว่า ความเสี่ยงเกิดจากเจ้าหน้าที่ขาดความตระหนักและขาดความรอบคอบ ไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่วางไว้เนื่องจากมีความเห็น้อยู่จากการทำงานผนวกกับหัวหน้างานระดับต้นและระดับกลาง ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างมีระบบทำให้ความเสี่ยงขึ้น

ที่ต้องยอมรับ ซึ่งการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วและการสร้างขวัญกำลังใจจากทีมบริหาร จะนำไปสู่การการพัฒนากระบวนการจัดการความเสี่ยงให้มีแนวโน้มลดลงได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การติดตามผลเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าความเสี่ยงได้มีการควบคุมและจัดการอย่างมีประสิทธิภาพนั้น สามารถควบคุมผลลัพธ์การทำการกิจกรรมระยะเวลาการดำเนินงาน ความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ซึ่งการติดตามผลจะเป็นหัวใจสำคัญ เพราะการประเมินวิเคราะห์และบริหารความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ การวางระบบควบคุมภายในที่เพียงพอและเหมาะสม จะสามารถป้องกันหรือลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ นอกจากนั้นการตรวจสอบเพื่อการปรับปรุงข้อบกพร่องอย่างทันเวลาจะสามารถลดระดับความเสี่ยงขององค์การลงได้

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยที่โรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบมีการจัดการความเสี่ยงในภาพรวมได้ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการกำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ ทั้งนี้หากโรงพยาบาลมีการเทียบเคียงระบบบริหารจัดการความเสี่ยงกับต่างประเทศเพิ่มเติม อาจพบทิศทางการแก้ไขสถานการณ์ที่ไม่ปกติให้ทุเลาลงได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วขึ้น หรืออาจป้องกันความเสี่ยงไม่ให้เกิดขึ้นได้

2. จากผลการวิจัยที่บุคลากรที่มีกลุ่มงานที่ปฏิบัติและประสบการณ์ฝึกอบรมการจัดการความเสี่ยงต่างกัน มีความเห็นแตกต่างกันในด้านการทบทวนและปรับปรุงแก้ไขนั้น จึงขอเสนอให้โรงพยาบาลดำเนินการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรทุกระดับ โดยการให้การฝึกอบรมเฉพาะทาง การให้การศึกษาต่อ หรือการปรับตำแหน่งงานให้สอดคล้องและรองรับสภาวะการณ์ฉุกเฉินที่อาจมีขึ้นในอนาคตต่อไป

3. จากผลการวิจัยที่บุคลากรมีความเห็นว่า โรงพยาบาลมีการจัดการความเสี่ยงด้านการกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในลำดับสุดท้าย จึงเป็นความท้าทายที่ทีมงานบริหารจัดการความเสี่ยง ต้องค้นหาวิธีหรือแนวทางในการขยายการมีส่วนร่วมให้ทั่วทั้งองค์การ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรทุกส่วนงานตระหนักและนำหลักการบริหารจัดการความเสี่ยงไปใช้ในการดำเนินงานตามพันธกิจทุกกลุ่มงานจนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *แนวทางการดำเนินงานชุมชนสร้างสุขโดยกลไกตำบลจัดการคุณภาพชีวิตตำบลวิถีชีวิตใหม่ ปลอดภัยโควิด 19 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมควบคุมโรค. (2564). รายงานสถานการณ์ โควิด 19. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2565. แหล่งที่มา: <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>.

- เกศภัทร วิสุทธิ์ และคณะ. (2564). การบริหารจัดการความเสี่ยงและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลนครพิงค์. *วารสารโรงพยาบาลนครพิงค์*. 12 (2), 196-205.
- กิติพงษ์ จันทรพล และคณะ. (2563). ความเสี่ยงของบุคลากรและการจัดการความเสี่ยงของบุคลากรโดยหัวหน้างานตามการรับรู้ของพยาบาลประจำกลุ่มงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลทั่วไปภาคใต้. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*. 7 (1), 240 – 253.
- จิราวรรณ รุ่งเรืองวารินทร์ และคณะ. (2560). การพัฒนาระบบการจัดการความเสี่ยง กลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย*. 7 (1), 25-36.
- ณรงค์ ใจเที่ยง และวิกรม บุญนูน. (2565). สถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ต่อการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 8 (4), 393-408.
- ภัทร์ธิดา โภคาพันธ์ และคณะ. (2563). การพัฒนาคุณภาพระบบการจัดการความเสี่ยงด้านคลินิกตามมาตรฐานงานบริการผู้ป่วยในของพยาบาล โรงพยาบาลค่ายสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 13 (2), 38 - 48.
- สุจิตราภรณ์ ทับครอง. (2565). กระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการเรียนรู้ภาคปฏิบัติที่ส่งเสริมสมรรถนะปฏิบัติการทางการพยาบาลของนักศึกษาในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารพยาบาลศาสตร์*. 23 (44), 77 - 91.
- Enterprise Risk Management: Integrating with Strategy and Performance. (2017). *The Evaluation of Enterprise Risk Management in Accordance with COSO ERM 2017*. Retrieved from: <https://www.coso.org/Documents/COSO-ERM-Presentation-September-2017.pdf>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York: Harper and Row Publications.
- Wilson, J and Tingle, J. (1999). *Clinical Risk Modification*. Oxford: Butterworth-Heinemann.